بسم الله الرحمن الرحيم

سرشناسه: بلاغی، سیدصدرالدین، ۱۲۹۰ –
عنوان و نام پدیدآور: قصص قرآن همراه با فرهنگ قصص قرآن/ تالیف صدرالدین بلاغی.
مشخصات نشر: تهران: امیرکبیر، ۱۳۸۷.
شابک: ۹۷۸-۹۶۴-۰۰-۰۸۹-۲
وضعیت فهرست نویسی: برون‌سپاری.
یادداشت: چاپ بیست و چهارم، ۱۴۰۴.
یادداشت: کتابنامه به صورت زیرنویس.
موضوع: قرآن - قصه‌ها - نقد و تفسیر
قرآن - نام‌های تاریخی
موضوع: قرآن - نام‌های جغرافیائی
رده بندی کنگره: ۱۳۸۷ ۶ق۸ب/BP۸۸
رده بندی دیویی: ۲۹۷/۱۵۶
شماره کتابشناسی ملی: ۲۸۴۷۵۵۴

قصص قرآن

همراه با

فرهنگ قصص قرآن

صدرالدین بلاغی

قصص قرآن
همراه با فرهنگ قصص قرآن

صدرالدین بلاغی

چاپ بیست و چهارم ▲ ۱۴۰۴ ▲ ۵۰۰ نسخه ▲

چاپ و صحافی: واژه‌پرداز اندیشه ▲

دفتر مرکزی: تهران، خیابان جمهوری اسلامی،
تقاطع خیابان سعدی، پلاک ۲
شمارهٔ تماس: ۲-۲۱۳۳۹۰۰۷۵۱ه و ۶۱۲۸
کدپستی: ۱۱۴۳۸۱۷۸۱۸

amirkabirpub.ir
@amirkabirpubco

مؤسسه انتشارات امیرکبیر
©همه حقوق محفوظ است.

فهرست

سرآغاز ۱۱

آدم ۱۵

پسران آدم ۲۱

نوح ۲۷

هود ۳۳

صالح ۳۹

ابراهیم ۴۵

ابراهیم و علامت رستاخیز /۴۵/ ابراهیم در دعوت آزر، ادب و ملایمت به کار می‌برد /۴۷/ ابراهیم بت‌ها را در هم می‌شکند /۴۹/ ابراهیم در کام آتش /۵۴/ ابراهیم و نمرود /۵۶/ ابراهیم از راه محاوره در هدایت قوم می‌کوشد /۵۸/ ابراهیم در مصر /۶۰/ اسماعیل /۶۲/ چشمهٔ زمزم /۶۳/ اسماعیل ذبیح /۶۶/ اسماعیل و جُرهُم /۶۸/ بنای کعبه /۷۰/

لوط ۷۳

یعقوب ۷۹

یوسف ۸۵

یوسف میان برادران و پدر /۸۵/ یوسف در چاه! /۸۹/ یوسف و همسر عزیز مصر /۹۲/ یوسف و زن عزیز /۹۵/ یوسف زندانی! /۹۹/ آزادی یوسف از زندان /۱۰۱/ یوسف عزیز مصر /۱۰۵/ دیدار /۱۱۲/

شعیب ۱۱۷
موسی ۱۲۱
ولادت و تربیت موسی /۱۲۱/ خروج موسی از مصر /۱۲۳/ موسی به شهر مدین وارد می‌شود /۱۲۴/ موسی داماد شعیب می‌شود و با همسر خود از مدین به وطن بازمی‌گردد /۱۲۶/ موسای رسول /۱۲۸/ معجزات موسی /۱۳۲/ تجلی حق و ایمان ملکهٔ نیل /۱۳۶/ کینه و عناد فرعون /۱۳۷/ خروج بنی‌اسرائیل از مصر /۱۴۰/ مواعدهٔ خدا با موسی /۱۴۴/ تیه /۱۴۹/ ماده‌گاو /۱۵۱/ موسی و خضر /۱۵۲/ قارون و موسی /۱۵۷/

طالوت ۱۶۱
طالوت و داود /۱۶۹/

داود ۱۷۳
آزمایش داود /۱۷۳/

سلیمان ۱۷۷
حکمت سلیمان /۱۷۷/ سلطنت و حشمت سلیمان /۱۷۸/ سلیمان و بلقیس /۱۸۱/ سلیمان و مور /۱۸۵/ وفات سلیمان /۱۸۶/

فرمان الهی دربارهٔ بنی‌اسرائیل ۱۸۹
عزیر ۱۹۵
مبارزهٔ حق و باطل ۱۹۹
ایوب ۲۰۳
یونس ۲۱۱
پیغمبران در انطاکیه ۲۱۵
ایمان و فداکاری حبیب نجّار /۲۱۵/

مردن و زنده‌شدن قوم حزقیل ۲۱۹
زکریا و یحیی ۲۲۱
مریم ۲۲۵
عیسی ۲۳۱
عیسای نوزاد /۲۳۱/

دوران پیغمبری عیسی ۲۳۷
مائده /۲۴۱/ پایان کار عیسی /۲۴۳/

لقمان حکیم ۲۴۹
ذوالقرنین ۲۶۵
اصحاب کهف ۲۶۹
اصحاب اخدود ۲۷۵
سیل عرم ۲۷۹
اصحاب فیل ۲۸۳
فرهنگ قصص قرآن ۲۸۹

فهرست فرهنگ

حرف آ و ا ۲۹۱

آتش /۲۹۱/ آخرت /۲۹۳/ آدم /۲۹۶/ آسمان /۳۰۸/ ابراهیم /۳۱۱/ ابرهه /۳۱۳/ احقاف /۳۱۶/ اذواء /۳۱۶/ اریحا /۳۱۷/ اسحاق /۳۱۷/ اسماعیل /۳۱۸/ اصحاب کهف /۳۲۰/ اقیال /۳۲۵/ اولوالعزم /۳۲۵/ انجیل /۳۲۵/ انسان /۳۳۰/ انطاکیه /۳۳۱/ اور کلدانیان /۳۳۲/ ایوب /۳۳۶/

حرف باء ۳۳۶

بابل /۳۳۶/ بت و بت‌پرستی /۳۳۹/ سواع /۳۴۶/ بحر احمر /۳۵۶/ بیت عتیق /۳۵۸/ بیت لحم /۳۵۸/ بیت‌المقدس /۳۵۹/

حرف پ ۳۶۳

پیغمبر /۳۶۳/

حرف ت ۳۶۶

تُبَّع /۳۶۶/ تهامه /۳۶۷/ تورات /۳۶۷/ تیه /۳۷۰/

حرف ج ۳۷۰

جُرْهُم /۳۷۰/ جودی /۳۷۱/

حرف ح ۳۷۲

حبر /۳۷۲/ حج /۳۷۲/ حجرالاسود /۳۷۳/ حَرّان /۳۷۴/ حواریون /۳۷۵/

حرف خ ۳۷۵

خدا /۳۷۵/ خلیفه /۳۸۳/ خیمهٔ اجتماع /۳۸۴/

حرف د ۳۸۴

داود /۳۸۴/

حرف ذ ۳۸۶

ذوالقرنین /۳۸۶/

حرف ز ۴۱۰

زبور /۴۱۰/ زکریا/ ۴۱۱/

حرف س ۴۱۱

سامری /۴۱۱/ سبا /۴۱۴/ سحر /۴۲۱/

سلیمان /۴۲۳/ سینا و سینین /۴۲۴/

حرف ش **۴۲۴**

شعیب /۴۲۴/

حرف ص **۴۲۴**

صالح /۴۲۴/ صرواح /۴۲۵/ صفا /۴۲۵/ صنعاء /۴۲۵/

حرف ع **۴۲۵**

عَرِم /۴۲۵/ عزیز /۴۲۵/ عمالیق /۴۲۶/ عیسی/ ۴۲۶/

حرف ف **۴۲۷**

فرشته /۴۲۷/ فرعون /۴۳۲/

حرف ق **۴۳۳**

قارون /۴۳۳/ قربان /۴۳۳/ قیامت /۴۳۴/

حرف ک **۴۳۸**

کاروان /۴۳۸/ کاهن /۴۳۹/ کتاب /۴۳۹/ کعبه /۴۴۶/ کهف /۴۴۹/

حرف گ **۴۵۰**

گوساله /۴۵۰/

حرف ل **۴۵۱**

لوط /۴۵۱/

حرف م **۴۵۴**

مجمع‌البحرین /۴۵۴/ مدین /۴۵۵/ مروه /۴۵۵/ معان /۴۵۶/ ملکهٔ سبأ/۴۵۶/ من /۴۵۷/ موسی/ ۴۵۸/

حرف ن **۴۶۱**

نجران /۴۶۱/ نصرانی /۴۶۲/ نوح/ ۴۶۶/ نینوا /۴۶۸/

حرف ه **۴۶۸**

هارون /۴۶۸/ هدهد /۴۶۹/ هود/ ۴۷۰

حرف ی **۴۷۱**

یحیی /۴۷۱/ یعقوب /۴۷۱/ یوسف /۴۷۲/ یونس /۴۷۴/

سرآغاز

قرآن کریم برای تأمین سعادت مادی و معنوی و شفای بیماری‌های روحی و اخلاقی بشر و هدایت خلق به صراط مستقیم در زندگی فردی و اجتماعی نازل شده، و آفریدگار انسان نیازمندی‌های او را از هر جهت منظور نظر حکمت خود قرار داده و به مصداق «ما فَرَّطْنا فِي الْكِتابِ مِنْ شَيْءٍ» هیچ‌یک از جهات کمال و سعادت آدمی را مسکوت و ناگفته نگذاشته است.

از جملهٔ شعب فرهنگ و معارف قرآن «قصص» این کتاب کریم است که به‌وسیلهٔ نقل قسمتی از تاریخ پیغمبران سلف و امت‌های پیشین، تحریفات و اشتباه‌کاری‌های کتب عهد قدیم و جدید را تصحیح و اصلاح فرموده، و چون طبع انسان به‌مقتضای «وَ لكِنْ لا تُحِبُّونَ النَّاصِحينَ» از امر و نهی صریح روگردان است، لذا مانند طبیبی حاذق و مشفق که داروی تلخ را به‌صورت قرص‌ها درآورد و لعابی شیرین بر روی آن کشد، حقایق حیات و مسائل اساسی سعادت را زیر لعاب‌های شیرین قصص تاریخی قرار داده، و در طی «حدیث دیگران» راه سعادت و شقا را بر پویندگان آشکار و عیان ساخته، تا آیین هدایت و اتمام‌حجت عملی شود و به‌وسیلهٔ مطالعهٔ قصص تاریخی قرآن – به‌طوری که خود شخص متوجه نباشد – تدریجاً در هوش نهان و عقل باطن او نفوذ کند، و در طول زمان، وجدانی الهی و ضمیری روشن به وجود آید. و این همان اسلوب دقیق و روش حساس است که در دنیای کنونی مورد توجه و عنایت و اقتباس دانشمندان روان‌شناس قرار گرفته، و با توجه به این روش، منظور، فلسفه، فکر و نظر خود را در طی قصص، به دل و دماغ خوانندگان نفوذ می‌دهند. با این فرق که مواد

داستان‌های ایشان غالباً مجعول و دروغ است، ولی ***قصص قرآن***، همه از واقعیات تاریخ و از صمیم حقایق سرگذشت‌های اقوام بشری اتخاذ شده است.

امتیاز ***قصص قرآن***، در هدف‌های عالی و مقاصد شریف تربیتی است که در آن درج شده، به‌طوری که خوانندهٔ این قصص، از تهذیب نفس، جمال روح، روشنی ضمیر، دقت احساس و رقت وجدان، حکمت و ادب بهره‌مند می‌شود.

سعدبن ابی‌وقاص گوید: «قرآن بر پیغامبر ﷺ فرومی‌آمد در مکه و پیغامبر بر یاران می‌خواند، مگر ملالتی به طبع ایشان راه یافت. گفتند: یا رسول‌الله، لَو قَصَصْتَ عَلَینا. چه بود اگر خدای تعالی سورتی فرستد که در آن سورت امر و نهی نبود و در آن سورت قصه‌ای بود که دل‌های ما بدان بیاساید».

خدای عزوجل گفت: «نَحْنُ نَقُصُّ عَلَیْكَ أَحْسَنَ الْقَصَصِ» اینک قصهٔ یوسف تو را برگویم تا تو بر ایشان خوانی و این قصه را احسن القصص خواند زیرا که در این قصه ذکر پیغامبران و بسامانان است و ذکر فرشتگان و پریان و آدمیان و چهارپایان و مرغان و سیر پادشاهان و آداب بندگان و احوال زندانیان و فضل عالمان و نقص جاهلان و مکر و حیلت زنان و شیفتگی عاشقان و عفت جوانمردان و نالهٔ محنت‌زدگان و تلون احوال دوستان و (عداوت و شماتت خویشان)، در فرقت و صِلت و عزو ذل و غنا و فقر و اندوه و شادی و تهمت و بیزاری و امیری و اسیری، این‌همه نکته‌ها در این قصه بجا آید. و در این قصه علم سرّ و علم فقه و علم تعبیر خواب و علم فراست و علم معاشرت و سیاست و تدبیر معیشت، درمی‌آید.

در این قصه چهل عبرتست که مجموع آن در هیچ قصه‌ای بجای نیست. برای این وجوه راست که خدای عزوجل این قصه را احسن القصص می‌خواند»[۱].

قصص قرآن به‌طور تنوع، گاهی به‌صورت محاوره و احتجاج و گاهی با نشان‌دادن نقاط حساس عبرت، قسمتی در جامهٔ تحذیر و تهدید و قسمتی با نشر روح بشارت و امیدواری پرداخته شده است.

در ***قصص قرآن*** تاریخ بسیاری از پیغمبران و اقوام ایشان و شرح‌حال امت‌ها و حکامشان و سرگذشت اقوامی که از هدایت برخوردار شده و در زمین حکومت و اقتدار یافته‌اند و همچنین سرگذشت امت‌هایی که گمراه گشته و دچار بدبختی روزگار سیاهی شده‌اند و سرزمین‌هایشان ویران و بی‌سامان شده، با حساس‌ترین منطق و

---

۱. نقل از یک تفسیر قدیمی خطی که در موزهٔ ایران باستان محفوظ است.

نیرومندترین اسلوب بیان گردیده، تا خوانندگان در پرتو آن به خلق کریم بگروند و از فیض ایمان صحیح و علم نافع مستفید گردند.

با کمال تأسف مشاهده می‌شود که جوانان امروز قسمت مهمی از وقت خود را به خواندن داستان‌های مجعولی صرف می‌کنند که اغلب آن‌ها جز نشر فحشا و رذیلت، و متزلزل ساختن مبانی اعتقادات دینی، آداب ملی، سنن قومی و تشویق به گناه بزرگ خودکشی، اثری ندارد و از مطالعهٔ ***قصص قرآن*** محروم و محجوب می‌مانند.

علت انحراف

مهم‌ترین علت این انحراف آن است که غالباً جوانان ما زبان عربی را نمی‌دانند و طرز تعلیم و تدریس این زبان در مدارس ما طوری است که دانش‌آموزان پس از چندین سال تحصیل بر خواندن و فهمیدن یک داستان عربی قادر نیستند و این جریان طبع ایشان را از زبان و فرهنگ عربی متنفر و بیزار ساخته است و این تنفر و بیزاری در روح و دل ایشان چنان رسوخ و نفوذ کرده که از دین و آیینی هم که به‌وسیلهٔ کتاب و فرهنگ عربی انتشار یافته، بیزار و متنفرند.

جای تردید نیست که این خطر بزرگ، مبانی دین و اعتقاد نسل جوان کشور را تهدید می‌کند. با کمال تأسف از طرف مقامات مسئول هیچ‌گونه توجهی به مبارزه با این خطر بزرگ نمی‌شود و حتی فکر اصلاح برنامهٔ تعلیم و تدریس زبان عربی به دماغ‌ها خطور نمی‌کند.

با توجه به این اوضاع، عجالتاً بهترین وسیله برای آشنا کردن نسل جوان با هدایت و فرهنگ قرآن این است که تا حد امکان آن معارف و حقایق در نثر فارسی روان منعکس و با قلمی جذاب نوشته شود، به‌طوری که طبع خواننده را به خود جلب کند و از این رهگذر جوانان را به دین، قرآن و معارف اسلام آشنا و خوش‌بین سازد و از سقوط در دره‌های بی‌عفتی و شهوت‌رانی و لاابالی‌گری بازدارد.

نظر به این حقیقت مهم این‌جانب در نظر گرفتم که به‌اندازهٔ قدرت و استطاعت خود، قسمتی از شاهکارهای فرهنگ و ادب اسلامی را به‌فارسی ترجمه کنم و در دسترس خوانندگان فارسی‌زبان بگذارم و برای تأمین این منظور کتاب مقدس ***صحیفهٔ سجادیه*** را که از کتب جاودانی و مشتمل بر دقایق حقایق آسمانی است ترجمه کردم و بحمدالله به چاپ رسید و پس از آن کتاب ***قصص قرآن*** را بر اسلوب

و سیاق کتاب ***قصص القرآن*** تألیف استاد ارجمند، احمد جادالمولی و چند تن از نویسندگان بزرگ فرهنگی مصر نوشتم[۱]، تا از این راه جوانان با فرهنگ قرآن رابطه‌ای برقرارکنند و به سرچشمهٔ حیات و معارف آن رهبری شوند.

بخش نخستین این کتاب مشتمل بر سرگذشت آدم تا اصحاب فیل است که اکنون در معرض مطالعهٔ خوانندگان قرار می‌گیرد، و در پایان **قصص**، کتابی سودمند به نام فرهنگ قصص قرآن قرار دادم، تا موجب مزید فایده و بصیرت خوانندگان شود و بخش دوم کتاب نیز که مشتمل بر قصص دورهٔ اسلامی قرآن است با توفیق الهی به‌زودی در معرض مطالعهٔ علاقه‌مندان قرار خواهد گرفت.

در پایان این فصل باید یادآور شوم که علاوه بر منابع فراوانی که در تهیهٔ این کتاب مورد استفاده و مطالعهٔ نگارنده بوده، از تحقیقات علامهٔ محقق و استاد دانشمند جناب آقای سید عبدالحجة بلاغی برادر ارجمندم نیز استفادهٔ سرشار کرده و نکات سودمندی بر این کتاب افزوده‌ام و به‌عنوان حق‌شناسی، توفیق و تأیید ایشان را از خدای تعالی مسئلت می‌کنم.[۲]

از خدای بزرگ مسئلت دارم که این مؤسسهٔ فرهنگی را پیوسته در ادامهٔ این‌گونه خدمات سودمند، توفیق ببخشد و مؤید بدارد.

ومنه‌التوفیق وعلیه‌التکلان
تهران – سید صدرالدین بلاغی
اول اسفند ۱۳۳۶

---

۱. این کتاب در مدارس دنیای عربی و حتی در مدارس اجنبی که در آن کشورهاست از مواد برنامه است و عموم دانش‌آموزان به فراگرفتن مطالب آن مکلفند ولی در کشور ما متأسفانه هنوز کتاب ***قصص قرآن*** در برنامهٔ تحصیلی وارد نشده، درصورتی‌که این کتاب علاوه‌بر جنبه‌های روحی و دینی و اخلاقی، ازنظر ادبی نیز اهمیت فراوان دارد زیرا این کتاب خواننده را به بهترین منابع الهام شعرای فارسی‌زبان رهبری می‌کند و لذا خواندن آن از این جنبه نیز برای محصلین کمال ضرورت را دارد.

۲. اخیراً دو کتاب از سلسلهٔ تألیفات بسیار سودمند معظم‌له، یکی به نام ***فرهنگ دعای سمات*** و دیگری به نام ***پیغمبران اولوالعزم*** منتشر شده، که مطالعهٔ آن دو فرهنگ برای علاقه‌مندان به معارف اسلامی لازم است.